

A Fővárosi Ítéltábla a Kozma és Fáy Ügyvédi Iroda (**I-IV. rendű felperesi képviselő címe**; ügyintéző: dr. Kozma Péter Zoltán ügyvéd) által képviselt **I. rendű felperes neve** I. rendű, **II. rendű felperes neve** II. rendű, **III. rendű felperes neve** III. rendű és **IV. rendű felperes neve** IV. rendű (mindannyian **I-IV. rendű felperes címe**) felpereseknek a dr. Szontághné dr. Kovács Erzsébet ügyvéd (**alperesi képviselő címe**) által képviselt **alperes neve (alperes címe.)** alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2017. szeptember 25. napján meghozott P/P.V.35.P.20.991/2008/192. számú ítélete ellen a felperesek részéről 195. és 199. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés és az alperes Pf.3. szám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az I. rendű felperes javára az alperes marasztalásának tőkeösszegét 2.523.812 (kétmillió-ötszázhuszonháromezer-nyolcszázötvenkettő) forintról 10.458.768 (tízmillió-négyszázötvennyolcezer-hétszázhatvannyolc) forintra, és ebből a 88.515 (nyolcvannyolcezer-ötszázötvenöt) forintot 245.250 (kétszáznegyvenötezer-kétszázötven) forintra, a 94.997 (kilencvennégyezer-kilencszázkilencvenhét) forintot 97.705 (kilencvenhétezer-hétszázöt) forintra felemeli. Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 370 (háromszázhetven) forint után 2009. január 1-jétől 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, 2013. július 1-jétől a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot, továbbá véghatáridő nélkül 2018. május 10. napjától kezdődően minden hónap 10. napjáig további 101.223 (százegyezer-kétszázhuszonhárom) forint járadékot.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű felperesnek 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forintot, a III. rendű felperesnek 1.000.000 (egymillió) forintot, a IV. rendű felperesnek 500.000 (ötszázezer) forintot és ezen összegek után 2006. július 28-tól 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, 2013. július 1-jétől a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot.

Az I. rendű felperes által az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegét 806.600 (nyolcszázhatvanhat száz) forintra leszállítja. A II-IV. rendű felpereseket mentesíti az alperes javára

perkölség fizetésének kötelezettsége alól, és kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű felperesnek 25.400 (huszonötezer-négyszáz) forint elsőfokú perköltséget. Megállapítja továbbá, hogy a III-IV. rendű felperesek, illetve az alperes ezt meghaladóan felmerült költségeiket maguk viselik.

Kötelezi az alperest, hogy térítsen meg az államnak külön felhívásra 405.000 (négy százöttezer) forint kereseti illetéket és 170.992 (százhetvenezer-kilenc százkilencvenkettő) forint állam által előlegezett szakértői díjat, az állam által viselt illeték összegét 822.000 (nyolcszázhuszonkétezer) forint, a szakértői díj összegét pedig 398.990 (háromszázkilencvennyolcezer-kilenc százkilencven) forintba leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 254.000 (kétszázötvennégyezer) forint másodfokú perköltséget. Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű felperesnek 12.700 (tizenkétezer-hétszáz) forint másodfokú perköltséget. Megállapítja, hogy a III-IV. rendű felperesek a fellebbezési eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 349.900 (háromszáznegyvenkilencezer-kilenc száz) forint fellebbezési és 80.000 (nyolcvanezer) forint csatlakozó fellebbezési illetéket. Megállapítja, hogy további 1.485.400 (egymillió-négyszáznolcvanötezer-négyszáz) forint fellebbezési illetéket az állam visel.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A II. rendű felperes az I. rendű házastársa, a III-IV. rendű felperesek a gyermekeik. Az I. rendű felperes 2006. július 28-án motorkerékpár vezetőjeként az alperes biztosítottja által okozott közlekedési balesetben sérült. Az I. rendű felperes a vagyoni és nem vagyoni, a II-IV. rendű felperesek a nem vagyoni káruk megtérítése iránt indítottak pert az alperessel szemben.

Az elsőfokú bíróság jogerős közbenső ítéletével megállapította, hogy az I. rendű felperes 2006. július 28-i balesete következtében az alperest 90%-ban terheli felelősség.

Végleges keresetük szerint az I. rendű felperes

- a szakértő által meghatározott 2.580.000 forint kárkori érték és a roncs értékesítéséből befolyt 791.000 forint felperesi közrehatás arányában csökkentett különbözetének (1.610.100 forint) és az alperes rész-teljesítéseinek (1.322.100 forint) különbségeként számított 288.000 forint járműkár és 2006. július 28-tól késedelmi kamat,
- a felperes **Egészségügyi Intézmény1-ben** való tartózkodásának idejére és a kontroll vizsgálatokra (összesen 71 alkalomra) számított 142.000 forint, illetve a 2008. április 15-i és december 18-i **Helység1i** kézsebészetén való megjelenésével összefüggésben az autóhasználat guruló költségével és az autópálya használat költségével kombinált 34.000 forint benzinköltségből, valamint 40

alkalomra 16.000 forint parkolási díjból álló (172.980 forint), az alperes 122.400 forint teljesítésével nem fedezett 50.580 forint látogatási költség és 2007. június 1-jétől késedelmi kamat,

- a kórházi tartózkodása miatt vásárolt ingóságok (tisztasági csomag, ruházat) 60.000 forint költségéből a kármegosztást (6.000 forint) és az alperes teljesítését (16.000 forint) követően fennmaradt 38.000 forint és 2006. július 28-tól késedelmi kamata,
- a 44.600 forint (12.000 forint és a **Egészségügyi Intézmény** 2009. január 2-án és 28-án kelt számlái alapján 32.600 forint) vizitdíjből az alperes 2.960 forint teljesítésének elszámolását követően a közrehatás arányában csökkentett összegként meghatározott 37.276 forint és 2009. január 1-jétől annak késedelmi kamata,
- a 2006. július 28. és augusztus 14., szeptember 13. és 14., október 25. és 30., majd 2007. március 18. és 21. között kórházban töltött összesen 31 napra 93.000 forint kórtermi díjből az alperes 4.800 forint összegű teljesítésének elszámolását követően a közrehatása arányának figyelembe vételével fennmaradt 79.380 forint és 2006. október 25-től késedelmi kamata,
- a szobakerékpár (65.000 forint), kerekesszék (40.000 forint), mankó (5.000 forint), fásli, csukló rögzítő, harisnya, kötszerek, gerincfűző, kapaszkodók és WC magasító (20.000 forint) vásárlásának összesen 130.000 forint költségéből az 1.148 forint alperesi térítést követően a közrehatás arányára figyelemmel fennmaradt 115.967 forint és 2006. november 1-jétől annak késedelmi kamata,
- a 2008. december 18. és 20. közötti műtétét követő hat hétre, napi 300 forinttal számolva 275.400 forint élelemfeljavítással kapcsolatos költségéből a közrehatásával és az alperes 24.000 forint összegű teljesítésével csökkentett 223.860 forint és 2008. április 1-jétől annak késedelmi kamata,
- 458.500 forint gyógyszer-költség és ebből 48.100 forint után 2008. január 1-jétől, 210.600 forint után 2011. január 1-jétől, 199.800 forint után pedig 2015. január 1-jétől késedelmi kamat,
- 566.400 forint gyógytorna-költség és ebből 156.000 forint után 2007. február 1-jétől, 86.400 forint után 2009. január 1-jétől, 324.000 forint után pedig 2013. január 1-jétől késedelmi kamat,
- a balesettől 2009. február 28-ig eltelt 31 hónap alatt felmerült 93.000 forint kulturális többletköltségéből a kármegosztás arányának figyelembe vételével, az alperes 35.200 forint összegű teljesítésének elszámolását követően fennmaradt 48.500 forint és 2008. január 1-jétől annak késedelmi kamata,
- a balesettől 2009. december 31-ig 29 hónapra havi 2.000 forinttal számolt, a kármegosztásra tekintettel 52.200 forint közüzemi és telefon-többletköltség és 2008. január 1-jétől annak késedelmi kamata,
- 94.997 forint ápolási költség és 2006. november 1-jétől annak késedelmi kamata,
- a 2007 januárja és 2009 januárja közötti időszakra (24 hónap) havi 65.925 forinttal számolt összesen 1.678.200 forint gondozási költségéből a kármegosztás arányának figyelembe vételével és az alperes 204.000 forint összegű teljesítésének elszámolását követően fennmaradt 1.306.380 forint és 2008. január 1-jétől annak késedelmi kamata,
- háztartási kisegítő jogcímén - a balesettel 2008. december 31-ig havi 15.000 forinttal, ezt követően 2017. augusztus 31-ig havi 20.000 forinttal számolva a kármegosztás arányának figyelembe vételével és az alperes 1.132.000 forint összegű teljesítésének elszámolását követően fennmaradt 1.379.500 forint és 2015. május 1-jétől késedelmi kamata,
- 35.549.587 forint - ebből 2006. év utolsó négy hónapjára 392.497 forint, 2007. évre 1.296.302 forint, 2008. évre 1.354.685 forint, 2009. évre 1.427.660 forint, 2010. évre 1.453.450 forint, 2011. évre 1.494.363 forint, 2012. évre 834.874 forint, illetve 2.486.180 forint, 2013. évre 7.435.629 forint, 2014. évre 7.936.850 forint, 2015. évre 9.437.097 forint, 2016-tól pedig havi 752.948 forint - jövedelemvesztés,
- az alperes által már megfizetett 4.000.000 forinton túl további 9.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és 2006. július 28-tól késedelmi kamat,

a II. rendű felperes 2.500.000 forint, a III. rendű felperes 2.000.000 forint, a IV. rendű felperes 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és 2006. július 28-tól késedelmi kamat megfizetésére tartott igényt.

A kiesett jövedelme pótlására szolgáló járadékigénye mellett az I. rendű felperes kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest havi 56.000 forint - ebből 2016. február 1-től 20.000 forint közlekedési, 5.400 forint gyógyszer-, 5.400 forint gyógytorna, 2.700 forint kulturális többletköltség, 2017. szeptember 1-jétől kezdődően 22.500 forint háztartási kisegítő - költségpótló járadék megfizetésére is.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. A járműkár tekintetében arra hivatkozott, hogy a szakértő által megállapított roncsérték figyelembe vétele esetén az I. rendű felperes tényleges kárát már megtérítette. Állította, hogy az érvényesített látogatási költsége megtérítéséhez az I. rendű felperes az igénybe vett jármű fogyasztási adatait, illetve a ténylegesen felmerült költségeit nem igazolta. A felperes kórházi ingóságok vásárlásával felmerült költségeit ugyancsak bizonyítatlannak tartotta, utalt arra, hogy egyébként is csak az igazolt költségek 50%-ának megfizetésére volna kötelezhető a bírói gyakorlat szerint. Álláspontja szerint a követelt vizitdíjak és kórtermi díjak megfizetését a felperes okirattal nem támasztotta alá, utóbbi csak külön szoba igénylése esetén volt fizetendő, a balesettel való okozati összefüggése ezért kétséges. A felperes által megjelölt gyógyászati segédeszközök egy része orvosilag nem volt indokolt, megvásárolásukat a felperes nem igazolta, és a társadalombiztosítási támogatás lehetőségére figyelemmel azt sem bizonyította, hogy kárenyhítési kötelezettségének eleget tett. Vitatta, hogy a megjelölt időszakban felperes számára az élelemfeljavítás szükséges volt, annak összegét pedig bizonyítatlannak tartotta. Állította, hogy a gyógytorna a társadalombiztosítás által támogatott szolgáltatás, gyógytornász igénybe vételének rendszerességét és az ezzel összefüggő kiadásait pedig a felperes nem igazolta. A felperes kulturális, illetve rezsi- és telefon-többletköltségét azért tette vitássá, mert álláspontja szerint a felperes nem bizonyította, hogy az ezekkel kapcsolatos kiadásai a balesetet követően megemelkedtek, illetve a kárának megállapításához szükséges adatokat elő sem adta. Kifejtette: a hivatásos betegápoló szolgálat díjait azért nem lehet a gondozási költség meghatározása során figyelembe venni, mert az üzleti hasznot is tartalmaz. A II. rendű felperes által napi négy órában nyújtott gondozás pedig életszerűtlen és bizonyítatlan. Hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperes 2006. augusztus 14. óta a könnyebb házkörű munkák elvégzésére már képes volt, illetve hogy felperes által megjelölthöz képest további 96.000 forintot teljesített. Állította, hogy kárenyhítési kötelezettsége alapján az 1993. évi III. törvény értelmében a felperesnek elsődlegesen a települési önkormányzattól kellett volna segítséget kérnie. Továbbá, hogy az I. rendű felperes csupán 1/2 részben tulajdonosa a **Helység2**i ingatlanoknak, ezért a háztartási munkák is csak ilyen arányban terhelték. Álláspontja szerint kizárólag jogszerűen szerzett, adózott jövedelem képezheti a jövedelemvesztesség számításának alapját. A felperes munkaviszonya **Ország1**-ben a próbaidő alatt megszűnt, ezért nem bizonyított, hogy változatlan fizetési feltételek mellett alkalmazták volna. Állította, hogy az elsőfokú bíróság ideiglenes intézkedése alapján a 2009. november 1. és 2010. május 31. közötti időszakra az I. rendű felperesnek havi 30.000 forint, összesen bruttó 210.000 forint jövedelemvesztiséget már megtérített. Rámutatott, hogy jövedelempótló járadék fizetésére nem véghatáridő nélkül, hanem legfeljebb az öregségi nyugdíj korhatár elérésig kötelezhető. Álláspontja szerint a már teljesített nem vagyoni kártérítés alkalmas az I. rendű felperes által elszenvedett sérelmek kompenzálására. A II-IV. rendű felperesek a baleset következtében mindennapi élettevékenységeikben nem váltak korlátozottá, pszichés állapotuk folytán segítségre nem szorulnak, részükről nem vagyoni kártérítés alapjául szolgáló hátrány bekövetkezése, illetve annak tartós fennállása nem bizonyított.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest az I. rendű felperes javára 2.523.812 forint és ezen összegből az ítéletben meghatározott részösszegek után késedelmi kamat, továbbá 2017. október 1-

től véghatáridő nélkül háztartási kisegítő jogcímén havi 10.000 forint járadék megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan az I-IV. rendű felperesek keresetét elutasította, és az I-IV. rendű felpereseket az alperes javára 1.178.850 forint perköltség megfizetésére kötelezte. Megállapította továbbá, hogy a költségmentes ellátmányból megfizetett 569.982 forint szakértői díjelőleget és a 3.275.350 forint eljárási illetéket az állam viseli.

Ítéletének indokolásában megállapította, hogy 2006. július 28-án az alperes biztosította gépkocsijával a védett útra való kihaladása közben összeütközött az úton a járműsört előző I. rendű felperes által vezetett motorkerékpárral. A baleset során az I. rendű felperes fejsérülést, a felső és alsó végtagjait egyaránt érintő zúzódásos sérüléseket és csuklótörést szenvedett. Sérülései miatt 2006. július 28-tól augusztus 14-ig szorult kórházi ellátásra, ennek során, és ezt követően is több alkalommal műtötték. 2010. május 20. és 2012. január 25. között pszichiátriai ambulancián kezelték, ahol gyógyszeres ellátásban részesült. Betegsége alatt a II. rendű felperes ápolta, gondozta, kórházba szállítását, sebeinek kötözését ellátta. A II. rendű felperes látta el azokat a ház körüli munkákat is, amelyeket korábban férjével együtt a **Helység2i** ingatlanuk kertjében végzett. A balesetet megelőzően az I. rendű felperes a saját vállalkozásában víz, gáz és klíma, valamint csatornaszereléssel kapcsolatos munkákat végzett. A balesetet követően egy évig volt táppénzen, vállalkozását folytatni nem tudta, nehéz fizikai munkát egyáltalán nem, ház körüli és háztartási munkát korlátozottan tudott ellátni. A balesetet követően az I. rendű felperesnél alkalmazkodási zavar lépett fel, melynek hátterében az egzisztenciális elbizonytalanodás is szerepet játszott. A természetes kórokú megbetegedéseit, különösen az ágyéki gerincsérvesedését a baleset súlyosbíthatta. A balesetet követően az I. rendű felperes évekig nem helyezkedett el, majd 2012. június hónapban 7 napot, július hónapban egy hónapot külföldön dolgozott. 2009. augusztus 19-én a Nyugdíjbiztosító az I. rendű felperes rokkantnyugdíj megállapítása iránti kérelmét azzal utasította el, hogy az egészségkárosodása az 50%-ot nem érte el. Az **Egészségügyi Intézmény3** másodfokú bizottságának szakvéleménye szerint az I. rendű felperes képesítésének megfelelő munkakörben foglalkoztatható.

A bizonyítékok értékelése alapján a felperes keresete szerinti gyógyszerköltség és ápolási költség iránti igényét megalapozottnak találta, és az alperest 307.300 forint, és ebből 48.100 forint után 2008. január 1. napjától, 259.200 forint után pedig 2012. január 1. napjától késedelmi kamat, valamint 94.997 forint ápolási költség és 2006. november 1. napjától késedelmi kamat megfizetésére kötelezte.

A műszaki szakértő véleménye alapján a motorkerékpár károkori forgalmi értékét 2.850.000 forintban, roncsértékét 838.500 forintban állapította meg. E kettő összeg különbözetét az I. rendű felperes közrehatásának arányára figyelemmel a 178.900 forinttal, továbbá az alperes 1.175.200 forint, illetve 146.900 forint összegű teljesítéseivel csökkentette. Ennek eredményeként 88.515 forint és a káresemény időpontjától késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest. Utalt arra, hogy roncsértékként azért nem volt 791.000 forint elszámolható, mert a felperes sem az értékesítés időpontját, sem a befolyt vételár összegét nem igazolta.

Álláspontja szerint az I. rendű felperes a II. rendű felperes engedményeseként jogszerűen érvényesített 2006. augusztus 14. és 2017. március 21. közötti 12 alkalomra a **Egészségügyi Intézmény1-ben** való megjelenése idejére 48.000 forint (helyesen 4.800 forint) parkolási díjat és 26.400 forint a lakóhelye és a kórház közötti távolságra figyelemmel mérlegeléssel megállapított benzinköltséget, továbbá a 2008. április 15-én és december 18-án a **Helység1i** kézsebészetben való megjelenésével összefüggésben 34.000 forint költséget. Ezeket a költségeit azonban az alperes peren kívül 122.400 forint összegű teljesítése fedezte.

Az I. rendű felperes kórházi ingóságok megtérítésére vonatkozó igényét az alperes teljesítésére is figyelemmel a megvásárlásukat alátámasztó okirati bizonyítékok hiányában elutasította.

Megállapította, hogy az alperes a felperes közrehatásának arányára figyelemmel őt terhelő vizitdíjakat már megtérítette, további költségei felmerülését a felperes nem bizonyította. A felperes összesen 24.000 forint kórtermi díj felmerültét igazolta, amelyből - a közrehatására figyelemmel - 21.600 forint terhelte az alperest. Az eljárás során ebből 4.800 forintot már megfizetett, ezért a felperes további 16.800 forintra és 2007. január 15-től ennek késedelmi kamatára tarthatott igényt.

A szakvélemény alapján a szobabicikli, fásli, csukló rögzítő, kötszer, WC magasító és kapaszkodó igénybevételét indokoltnak találta. A felperes ebből eredő költségei megtérítésére vonatkozó keresetét mégis elutasította, figyelemmel arra, hogy az 1993. évi III. törvény 49-53. §-a és 14/2007. (III. 14.) EÜM rendelet alapján fennálló társadalombiztosítási támogatás igénybevétele tekintetében kárenyhítési kötelezettségét nem teljesítette.

Ugyancsak az orvosszakértői vélemény alapján megállapította, hogy az I. rendű felperes a balesetet követően hat hétig szorult élelemfeljavításra, az alperes által nem vitatott napi 300 forint élelemfeljavítási költség pedig reális mértékű. A felperes megalapozott követelését ugyanakkor az alperes már megfizette.

A felperes gyógytornász igénybevételével kapcsolatos költsége megtérítésére vonatkozó igényét alaptalannak találta, arra figyelemmel, hogy a szakértő által meghatározott rendszerességű gyógytorna társadalombiztosítás által finanszírozott. Utalt arra is, hogy az I. rendű felperes személyes előadása szerint az általa igénybe vett szolgáltatás ingyenes volt, csupán hálapénzt adott a gyógytornásznak. A hálapénz viszont nem kár, hanem a felperes saját döntésén alapuló kiadás.

Az I. rendű felperes kulturális többletköltség igényét 9 hétre (a kórházi tartózkodása idejére, illetve a hazatérését követő öt hétre) a megjelölt 3000 forint/hó összeg erejéig megalapozottnak ítélte, amelyből 10%-os közrehatásra figyelemmel levont 675 forintot, de az alperes 35.200 forintos teljesítésére figyelemmel a keresetét elutasította.

Kifejtette: a felperes nem bizonyította, hogy a balesetet követően közüzemi és telefon költségei otthon tartózkodásának ideje alatt megemelkedtek, ennek hiányában pedig a keresetében megjelölt költségek megtérítésére sem tarthatott igényt.

Az orvosszakértői vélemény alapján az I. rendű felperes gondozási szükségletét a három műtétét követő időszakban összesen húsz hét időtartamban találta megalapozottnak. Utalt arra, hogy a **Cég1** betegápoló szolgálat árlistája nem tett különbséget a beteg gondozási szükséglete alapján. Ezért a piaci alapú árképzésből kiindulva, mérlegeléssel a felperes gondozásának ellenértékét napi 1.000 forintban állapította meg. Utalt arra, hogy a károsulti közrehatás figyelembevételével az alperes 204.000 forint összegű teljesítésével a felperes kára már megtérült.

Az orvosszakértői vélemény alapján az I. rendű felperes egészségkárosodásának mértékére figyelemmel a háztartási kisegítő többletköltségének a megtérítésére vonatkozó igényt megalapozottnak találta. Ennek összegét a **Helység3i** ingatlan értékesítése időpontjáig havi 15.000 forintban, 2009. július 10-től pedig havi 10.000 forintban állapította meg. Számítása szerint a felperest 2017. augusztus 31-ig összesen 1.148.200 forint háztartási kisegítő többletköltség illette meg. Az alperes 1.132.000 forint összegű teljesítésére tekintettel az alperest további 16.200 forintban és 2015. május 1-jétől számított késedelmi kamatban marasztalta, és a jövőre nézve havi 10.000 forint járadék megfizetésére kötelezte.

A felperes jövedelemvesztés megtérítésére vonatkozó igényét teljes egészében megalapozatlannak találta. Álláspontja szerint a csatolt adóbevallások és számlák alapján kétséget kizáróan nem volt meghatározható az I. rendű felperes balesetet megelőző jövedelmének összege, és ennek hiányában a Ptk. 357. §-a szerinti jövedelemvesztés alapja sem. Kifejtette: a Ptk. rendelkezéseiből az vezethető le, hogy csak a jogszerűen szerzett, adózott jövedelem képezheti

jövedelemveszteség számításának alapját. A felperes vélelemre épülő, a KSH adataira alapított számítását nem találta elfogadhatónak. Álláspontja szerint víz-gáz-fűtésszerelő szakképzettségét a felperes nem igazolta, ezért az ilyen képzettséggel rendelkező alkalmazottak jövedelmi adataira sem hivatkozhat. Kiemelte: a felperes nem bizonyította a **Ország1-ben** elért nettó munkabérét, illetve hogy határozatlan idejű alkalmazása folytán további kint tartózkodása esetén ugyanilyen vagy ezt meghaladó jövedelemre tett volna szert.

Az orvos és elmeorvos szakvéleménye alapján megállapította, hogy az I. rendű felperes baleseti eredetű egészségkárosodásának mértéke 20%. A felperes bipoláris zavarát a baleseti trauma súlyosbította, pszichés állapotromlása hangulatzavarban, bipoláris zavarban, depressziós tünetekben nyilvánul meg. Utalt arra, hogy a családtagok előadása szerint a felperes alkalmazkodási képessége a balesetet követően jelentős mértékben csökkent. Mindezeket értékelve az I. rendű felperes által elszenvedett hátrányok kompenzálására - az alperes által már teljesített 4 millió forinton túl - további kétmillió forint nem vagyoni kártérítést látott indokoltnak, és az alperest ezen összeg és 2006. július 28-tól késedelmi kamat megfizetésére kötelezte.

A II-IV. rendű felperesek nem vagyoni kárigényét ugyanakkor teljes egészében alaptalannak ítélte. Álláspontja szerint csupán az volt megállapítható, hogy az I. rendű felperes mellett mindennapjaik nehezebbé váltak, azonban ez a helyzet igazoltan egyik felperes mentális egészségi állapotában sem idézett elő olyan mértékű hátrányos változást, ami a nem vagyoni kárigényüket megalapozhatta tette volna. Utalt arra, hogy a szakértő szerint a II-IV. rendű felperesek pszichés állapotukból adódóan kezelésre nem szorulnak, a IV. rendű felperes a szülői ház elhagyását saját előadása szerint sem az I. rendű felperessel fennálló konfliktusaira, hanem saját döntésére vezette vissza, és a változások a III. rendű felperes tanulmányi eredményeit sem befolyásolták.

Az I. rendű felperes járadék-igényei közül a közlekedési többletköltség iránti keresetét arra figyelemmel találta alaptalannak, hogy a felperes a balesetet megelőzően sem tömegközlekedés igénybe vételével, hanem mindig gépkocsival vagy motorkerékpárral közlekedett. A gyógytornász költségével kapcsolatosan megismételte a felperesnek ugyanilyen jogcímen előterjesztett, egyösszegű marasztalására vonatkozó igénye tekintetében kifejtetteket. Kiemelte: a felperes még csak előadást sem tett arra nézve, hogy rehabilitációja óta művelődési lehetőségei mennyiben korlátozottak. Utalt arra, hogy a felperesnek jelenleg a baleseti eredetű megbetegedéseire már nem kell gyógyszer szednie, így ebből eredő többletköltsége sem keletkezhetsz. A felperes háztartási kisegítő költségének megtérítésére vonatkozó járadék-igényét havi 10.000 forint erejéig találta megalapozottnak, amelyet azzal indokolt, hogy a baleset a természetes kórokú gerincbántalmait súlyosbíthatta, emiatt a felperes a nehezebb házkörű munkákban nem tud részt venni.

A felperesek új szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát elkésztésként a Pp. 3. § (4) bekezdése alapján mellőzte.

Az elsőfokú ítélettel szemben a felperesek terjesztettek elő fellebbezést.

Az I. rendű felperes fellebbezésében elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését és - új orvosszakértő kirendelése érdekében - az elsőfokú bíróságnak új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan az I-IV. rendű felperesek az ítélet keresetük szerinti megváltoztatását kérték.

Fellebbezésük szerint a motorkerékpárkár meghatározása során az elsőfokú bíróság számítási hibát vétett, annak összege nem 88.515 forint, hanem a szakértő által megállapított roncsérték figyelembe vétele esetén is helyesen 245.250 forint. Fenntartotta azonban, hogy az alperes által meghatározott roncsérték alapján kell a kár összegét meghatározni. Az I. rendű felperes fenntartotta 50.580 forint kórházi látogatási költség megtérítésére vonatkozó igényét, azzal, hogy valamennyi

kontrollvizsgálat irata rendelkezésre állt, az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségét megsértette, amikor azok hiányára hivatkozott. Álláspontja szerint a kórházi ingókra 37.276 forint igénylése nem eltúlzott, és súlyos sérülésére tekintettel sem töle, sem hozzátartozóitól nem volt elvárható, hogy felmerült költségeiket okiratokkal igazolják. Állította, hogy a kórházi megjelenéseinek időpontjait az orvosszakértői vélemény is megerősíti, a vizitdíj és kórtermi díj megfizetése pedig a hatályos törvények szerint kötelező volt, ezért megalapozottan kéri azok megtérítését. A keresetében megjelölt gyógyászati segédeszközök szükségességét a szakértő alátámasztotta, azok beszerzését éppen a kárenyhítési kötelezettsége, mind tökéletesebb rehabilitációja indokolta. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem indokolta, hogy az élelemfeljavítást a szakvéleménnyel szemben miért nem a végállapotát jelentő 2008. decemberi műtét utáni ideig számította. Hangsúlyozta, hogy a gyógytornász szolgáltatását igénybe vette, díját megfizette, amely az útiköltséget is tartalmazta. Személyes meghallgatása során csupán azért nyilatkozott úgy, hogy csak hálapénzt fizetett, mert a gyógytornásza nem tudott számlát kiállítani. Sérelmezte, hogy kulturális többletköltségét az elsőfokú bíróság csak kilenc hétre számította, holott a balesettel összefüggésben négy alkalommal állt kórházi kezelés alatt. Állította, hogy közüzemi többletköltségének összege mérlegeléssel megállapítható. Számlák csatolására azért nem volt lehetősége, mert díjtartozásuk miatt a gáz- és vízszolgáltatásból kizárták őket. Álláspontja szerint a gondozására megállapított napi 1.000 forint irreálisan alacsony összegű, gondozási többletköltségét a csatolt árlista szerinti díj 75%-ából kiindulva napi 2.000 forinttal kell számítani. Kifejtette: az ítélet indokolása a háztartási kisegítés költsége tekintetében is hiányos, mert az elsőfokú bíróság nem jelölte meg, hogy a megállapított havi 15.000 forintot miért csökkentette 10.000 forintra. Hangsúlyozta, hogy ilyen alacsony összegből még alkalmi kisegítő igénybe vétele sem lehetséges.

Állította, hogy az elsőfokú bíróságnak iratellenes az a megállapítása, hogy víz-, gáz- és fűtésszerelői szakképzettségét nem igazolta, és a **Ország1**i munkából elért nettó jövedelmének összege is megállapítható. Ténylegesen nem 37, hanem több részletben 160 napot dolgozott külföldön, és az ebből a munkából elért havi jövedelmének átlaga 4.610,5 CHF. A lakhatási költségeket a munkáltató levonta, az utazási költség pedig irreleváns, mert az itthoni munkavégzés esetén is felmerülne. Hazajövetelére végül azért került sor, mert munkáját egészségi állapota miatt nem tudta ellátni. Szakmájában dolgozni nem tud, ezért kérte jövedelemvesztés megállapítását a jövőre nézve is. Fenntartotta, hogy a baleset előtt azért nem tudott jövedelmet realizálni, mert az induló vállalkozásának költségei - anyag- és gépbeszerzések, járművásárlás - elvitték a hasznot, és a társaság fizette a telephelyül szolgáló családi ház rezsijét is. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság által említett baleset utáni számla, egy korábban elvégzett munka számlája.

Az I. rendű felperes kifogásolta, hogy egészségi állapotát az elsőfokú bíróság teljes körűen nem tárta fel, és ítéletét olyan szakvéleményre alapította, amely a rá vonatkozó orvosi adatokkal, más szakvéleménnyel és önmagával is ellentétes megállapításokat tartalmazott. Hangsúlyozta, hogy nemcsak ő, hanem az alperes is kérte új szakértő bevezetését a perbe. A II-IV. rendű felperesek vitatták, hogy hozzátartozók számára nem vagyoni kártérítés csak elmeorvosi vizsgálattal bizonyított pszichés megbetegedés, vagy mentális zavar esetén állapítható meg. Állításuk szerint bizonyították, hogy az I. rendű felperes hosszú időn át fennálló fizikai és mentális problémái folytán életminőségük romlott. A család széthullott, korábbi életük megváltoztatására kényszerültek, „pótcselekvések, kényszermegoldások között hanyódtak, fűtés, és más közművek nélkül, állandóan feszült hangulatban, anyagi nehézségek közt egy fizikailag és szellemileg is beteg ápolását végezve.”

A kulturális többletköltség kivételével az I. rendű felperes járadék-igényét valamennyi további címen fenntartotta, havi 53.300 forint összegben. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság jövedelempótló járadék-igényét nem bírálta el.

Az alperes csatlakozó fellebbezést és fellebbezési ellenkérelmet is előterjesztett, melyekben az elsőfokú eljárás során tett érdemi nyilatkozatait fenntartotta. Csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, és az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítés iránti keresetének elutasítását kérte, míg fellebbezési ellenkérelme - a felperesek fellebbezésével érintett körben - az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

Csatlakozó fellebbezése szerint a balesetkori ár- és értékviszonyok alapján megállapított 6.000.000 forint nem vagyoni kártérítés az I. rendű felperes egészségkárosodásának mértékéhez, a bizonyított személyiségi jogsérelméhez képest az ítélkezési gyakorlat szerint eltúlzott. A kárrendezés során kifizetett 4.000.000 forint alkalmas a felperes sérelmeinek kompenzálására. Kiemelte, hogy a felperes állapotrosszabbodásának várható mértékét és jellegét az orvosszakértői vélemény nem támasztja alá. Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet indokolása hiányos, mert nem tartalmazza, hogy a bíróság egyáltalán értékelte-e a felperesi közrehatás mértékét a nem vagyoni kártérítés megállapítása során.

Az alperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítást teljes körűen lefolytatta, a csatlakozó fellebbezéssel érintett kereseti követelés kivételével a bizonyítékokat megfelelően értékelte és az azokból levont ténybeli és jogi következtetései is helytállóak.

Az ítélet fellebbezéssel nem támadott - az alperest az I. rendű felperes javára 2.523.812 forint vagyoni kártérítésben és késedelmi kamatában marasztaló, havi 10.000 forint járadék fizetésére kötelező, továbbá az I. rendű felperes 307.500 forintot meghaladó gyógyszer költség, és havi 53.300 forintot meghaladó járadék fizetése iránti keresetét elutasító - rendelkezései a Pp. 228. § (4) bekezdése értelmében első fokon jogerőre emelkedtek.

A felperesek fellebbezése részben megalapozott, az alperes csatlakozó fellebbezése alaptalan.

A Szakértői Intézet perben eljáró szakértője az I. rendű felperes rotátorköpeny sérülése és a baleset közötti ok-okozati összefüggés fennállását nem látta bizonyítottnak, és a jogerős büntető ítélet indokolása sem tartalmazott olyan megállapítást, hogy a felperes bal vállizület és ínköpenyének sérülését az alperes biztosítottja által elkövetett bűncselekmény minősítő körülményét jelentő maradandó fogyatékoságot okozó sérülések között a bíróság figyelembe vett volna. A társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt indított perben lefolytatott szakértői bizonyítás, illetve a felperes által csatolt 2017. március 7-i keltű I. fokú orvosi szakvélemény részben az eltérő értékelési szempontok, részben a felperes egyéb - légzőszervi, endokrinológiai, illetve elhízással összefüggő - megbetegedéseinek értékelése miatt jutott a felperes egészségkárosodásának mértékét illetően a kirendelt szakértőtől eltérő álláspontra. Ugyanakkor sem ezekből a szakértői megállapításokból, sem a csatolt orvosi iratokból nem következett okszerűen a felperes vállsérülése, illetve gerincpanaszainak fokozódása és a baleset közötti oksági kapcsolat fennállása. Az **Egészségügyi Intézmény** 4 2006. szeptember 5-én kiállított ambuláns véleménye és a **Egészségügyi Intézmény** 5-ben 2016. február 15-én kiállított ambuláns kezelőlap is csupán a gerinc panaszok kiújulása és a baleset közötti összefüggés lehetőségére utalt.

Mindezek alapján a kirendelt szakértő véleménye és a felperesre vonatkozó orvosi adatok között nem volt olyan ellentmondás, amelynek feloldása érdekében a Pp. 182. § (3) bekezdése alapján új szakértő kirendelése vált volna szükségessé. Ezért az Ítélet tábla nem látott okot arra, hogy a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján további szakértői bizonyítás lefolytatása érdekében az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezze, és azt érdemben vizsgálta felül.

Az Ítéletábra az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival nagyrészt egyetértett. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta ugyanakkor a tényállásban annak rögzítését, hogy az I. rendű felperes baleseti eredetű munkaképesség-csökkenése jelenleg 40%, össz-szervezeti egészségkárosodása pedig 32% mértékű, utóbbiból 20% baleseti eredetű, míg 12% természetes kórokú megbetegedésre vezethető vissza. Az alperes biztosítottjának bűnösségét pedig a bíróság jogerős ítéletével a Btk. 187. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő - maradandó fogyatékoságot okozó - közúti baleset gondatlan okozásának vétségében állapította meg. Ezért az Ítéletábra ezekkel a megállapított tényállást kiegészítette.

Az elsőfokú bíróság helyesen utalt ítéletében arra, hogy az I. rendű felperes a roncs értékesítésének időpontját és a befolyt vételár összegét nem igazolta. Ezt azért nem tehette meg, mert a jogi képviselő előadását - a roncs alperesi értékelésén alapuló értékesítését - az I. rendű felperes előadása (61. számú jegyzőkönyv) - a roncsot megjavította - cáfolta. Az eltérő előadástól függetlenül az alperes a saját számítása alapján a szakértőnél alacsonyabb összegben határozta meg a felperes tényleges kárát, és a felperes kárigényét - előbb a saját, majd a szakértő kárszámítása alapján - mindvégig vitatta. A két számítás közötti eltérés a korrekciós tényezők nem teljesen azonos értékeléséből adódott, ezért az alperes által meghatározott roncsértékkel a szakértői számítás eredménye már nem lett volna helyes. A felperes fellebbezése annyiban volt csak megalapozott, hogy a kárérték meghatározása során az elsőfokú bíróság számítási hibát vétett. A motorkerékpár szakértő által megállapított értéke ugyanis 2.580.000 forint, a roncsérték 838.500 forint, a kettő különbözetének felperesi közrehatás arányával csökkentett összege 1.567.350 forint volt. A részteljesítéseinek (1.322.100 forint) elszámolását követően az alperest helyesen 245.250 forint megfizetésére kellett kötelezni.

A megfizetett parkolási díjakról kiállított nyugták értékelése alapján az elsőfokú bíróság helytállóan határozta meg az I. rendű felperesnél felmerült parkolási díj összegét és a **Helység1**i kézsebészetben történő megjelenés 34.000 forintos összegét is. Az ítéletábra viszont nem osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy ennek folytán a **Egészségügyi Intézmény1-ben** történő látogatások és kontrollvizsgálatok száma csak 12 esetben igazolt. A kórházi tartózkodás idejére és a felperes súlyos sérülésére figyelemmel 12 alkalommal a látogatási költséget és további 20 alkalommal (kötözés, kontroll) a közlekedési költség felmerültét indokoltnak találta a csatolt kezelési lapok alapján. (2006. augusztus 15., 16., 18., 21., 23., 25., 30., szeptember 15., 18., október 4., november 16., 20., december 18. és 2007. január 12., 16., 26., március 29., április 16., 25., június 9.) ennek folytán a közlekedési költség összege $32 \times 2.200 = 96.800$ forint, amely a parkolási díjjal és a **Helység1**i kézsebészet költségével együtt 135.600 forint, amely a 10%-os közrehatással csökkentve 122.100 forint. Az alperes 122.400 forintot teljesített, ezért továbbra is helyes az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy az alperes az I. rendű felperes látogatási és közlekedési költségét megtérítette. A kórházi ingóságok költsége tekintetében az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján helyesen értékelte a bizonyítatlanságot az I. rendű felperes terhére. Az I. rendű felperes és házastársa előadása alapján 2 db pizsama, 1 papucs és 1 db köpeny vásárlása fogadható el, további ingóság vásárlása nem, mert azt semmi nem igazolta. Számla és az árak előadása nélkül csupán annyi állapítható meg, hogy a felmerült kiadások 50%-át - mivel a vásárolt ingók a későbbiekben is használhatók - az alperes 16.000 forintos teljesítése fedezte.

A felperes vizitdíj követelése részeként olyan költségei megtérítését is kérte, melyek a **Egészségügyi Intézmény2**nál történt két ellátása alkalmával merültek fel. Az előadása szerinti 32.600 forint költségéből a keresetlevél 1/F/5. mellékleteként csatolt 2007. január 2-i keltű

számlával 12.800 forint megfizetését igazolta. A számla szerint igénybe vett szolgáltatás azonban gerinc MRI volt, ami a már a baleset előtt is fennállt gerincsérvére tekintettel kétséget kizáróan nem volt az alperes helytállási kötelezettsége körébe tartozó káreseménnyel okozati összefüggésbe hozható. Az elsőfokú bíróság helyesen utalt ítéletében arra, hogy a csatolt nyugták alapján - 4. sorszám alatti érdemi ellenkérelmében - az alperes 3.700 forint vizitdíjnak a balesettel okozati összefüggésben való felmerülését elismerte. A 2007. február 15-től hatályos 1997. évi LXXXIII. törvény 18/A. § (2) bekezdésének, illetve a 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet 5/D-5/E. §-a szabályaival szemben a felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a jogszabály nem adott lehetőséget a vizitdíj alóli mentesülésre. A 3.700 forintot meghaladó vizitdíj igénye tekintetében ezért a felperesnek nem volt elegendő az egészségügyi intézményben való megjelenését igazoló kezelőlapokra hivatkoznia, és számítása során az elsőfokú bíróság helyesen indult ki az alperes által elismert összegből. A helyes számítás szerint ugyanakkor 3.700 forint 90 %-a 3.330 forint, amelyből az alperes 2.960 forintot teljesített, ezért az Ítélet tábla a két összeg különbözeteként fennmaradt 370 forint és - a kereseti kérelem szerint - 2009. január 1-jétől késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest.

Az ún. kórtermi díjjal összefüggésben az Ítélet tábla mindenekelőtt arra mutat rá, hogy az nem volt azonos a 2007. február 15-ével bevezetett kórházi napidíjjal. Kórtermi díjat a felperes az 1997. évi LXXXIII. törvény 23. § gb) pontja szerint a magasabb színvonalú elhelyezéséért fizetett, ebből következően önmagában a kórházi tartózkodásának tényéből ilyen jellegű költségeinek felmerülte nem következett. A keresetlevél 1/F/13. és 1/F/25. szám alatti mellékleteként csatolt számlákkal a felperes összesen csupán 24.000 forint díj megfizetését igazolta, ezek alapján pedig az elsőfokú bíróság helyesen határozta meg az alperes marasztalásának összegét.

A felperes végleges keresetében megjelölt gyógyászati segédeszközök igénybe vételének indokoltságát az orvosi adatok alapján adott szakértői vélemény alátámasztotta. A 2010. január 11-i tárgyaláson történt személyes meghallgatása alkalmával a II. rendű felperes a 139/F/1. alatt benyújtott előkészítő iratukban feltüntetett adatokhoz képest jóval alacsonyabb összegekben jelölte meg a kerekesszék, a mankó, illetve a szobabicikli beszerzésének költségét, és a 2013. október 7-i tárgyaláson az I. rendű felperes a szobabicikli tekintetében a II. rendű felperessel egyezően nyilatkozott. Ellentmondásossága folytán az Ítélet tábla mérlegelése során a felperesek szóbeli és írásbeli tényállításait teljes egészében figyelmen kívül hagyta, és további bizonyítékok hiányában az alperes marasztalásának összegét kizárólag - a 4. számú ellenkérelem, valamint az 1/F/18-19. számú okiratok szerint - a mankó 1.148 forint, és a kötszer 3.136 forint (1.200 forint + 968 forint + 968 forint) számlával igazolt költségét figyelembe véve határozta meg. A kármegosztásra figyelemmel ebből 3.856 forint terhelte az alperest, amelyből azonban a felperes előadása szerint 1.148 forintot már megfizetett, ezért az Ítélet tábla 2.708 forint és 2006. november 1-jétől késedelmi kamat megfizetésére kötelezte.

Az elsőfokú bíróság a kiegészített orvosi szakvélemény alapján helyesen állapította meg, hogy az I. rendű felperes számára élelemfeljavítás csupán 2006. augusztus 30-ig volt indokolt, és az ezzel kapcsolatos többletköltségeit az alperes már megtérítette. A későbbi műtétét követő élelemfeljavítás szükségességét a felperes nem bizonyította, és a Pp. 3. § (3) bekezdése értelmében ennek bizonyítatlansága is az ő terhére esett.

Nyilatkozatának értékelése alapján az elsőfokú bíróság megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy az I. rendű felperes részéről kizárólag a társadalombiztosítás által támogatott, számára költségekkel nem járó gyógytornász szolgáltatás igénybe vétele volt megállapítható. Erre utalt a 2010. január 11-i tárgyaláson tett személyes előadásában a II. rendű felperes is. Az I. rendű felperes

a 2013. október 7-én történt meghallgatása során tett ugyan említést olyan alkalomról, amikor a gyógytornász házhoz jött, ennek rendszerességére és költség-vonzatára nézve azonban semmilyen bizonyíték nem állt rendelkezésre. Kárigényének bizonyíthatatlansága miatt ezért az Ítéletábra sem látott lehetőséget az alperes marasztalására.

Az Ítéletábra álláspontja szerint a baleset óta felmerült kulturális többlet kiadások indokoltságának megítélése nem orvosszakértői kérdés. Az I. rendű felperesnek kizárólag előadása volt arra vonatkozóan, hogy a balesetet követően DVD-ket kölcsönzött, könyvet vásárolt, önmagában ez a nyilatkozata azonban nem tette lehetővé annak megállapítását, hogy művelődéssel a baleset előtti életviteléhez képest a fellebbezésében megjelölt időszakban és mértékben többletköltsége keletkezett. Az Ítéletábra ezért az elsőfokú bíróságnak a kulturális többletköltségek megtérítése iránti keresetet elutasító döntésével egyetértett.

A felperes tévesen utalt fellebbezésében arra, hogy az ítélezési gyakorlat szerint a telefon-, és rezsi többletköltség - számlákkal, vagy más módon való - bizonyítása nem szükséges. Lehetőség van ugyan arra, hogy ezeket általános kártérítésként állapítsa meg a bíróság, ehhez is szükséges azonban, hogy előzetesen minden rendelkezésre álló és célravezető bizonyítást lefolytasson a kár felderítése végett. A felperes a baleset előtt és után rendszeresen felmerülő költségeire nézve olyan adatokat nem szolgáltatott, amelyek lehetővé tették volna annak megállapítását, hogy az általános kártérítés Ptk. 359. § (1) bekezdésében meghatározott előfeltételei fennállnak, a kár mértéke pontosan nem számítható ki. Amennyiben az I. rendű felperes a közüzemi szolgáltatásokból való kizárása folytán valóban nem rendelkezik a baleset utáni időszakra vonatkozó számlákkal, akkor közüzemi díjfizetés hiányában ebből eredő többletköltsége sem merülhetett fel. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróságnak ebben a körben hozott döntése is helyes volt.

Fellebbezése szerint az I. rendű felperes már nem vitatta, hogy összesen 20 hét időtartamban szorult gondozásra, és a lefolytatott bizonyítás eredménye alapján az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy gondozását a II. rendű felperes látta el. A hozzátartozó szolgáltatásának ellenértékét - tevékenységének a szakvélemény szerinti csökkenő időigényére tekintettel - az elsőfokú bíróság a Pp. 206. § (3) bekezdése alapján helyes mérlegelés eredményeként állapította meg napi 1.000 forintban. A felperes alaptalanul támadta az ítéletet az üzleti alapon nyújtott ilyen jellegű szolgáltatások magasabb árára hivatkozással, hiszen azokat olyan jellegű költségek és járulékok is terhelik, amelyek hozzátartozó esetében nyilvánvalóan nem merülnek fel. A mérlegelés során sokkal inkább szolgálhatott volna egy, a **Cég1** betegápoló szakszolgálat alkalmazásában álló szakavatott ápoló nettó fizetése kiindulási alapként, erre nézve azonban nem állt rendelkezésre adat.

A kiegészített orvosi szakvélemény alapján az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a balesetet követő 27 héten keresztül a teljes értékű háztartási tevékenységet az I. rendű felperes nem tudott végezni. A felperes állításával szemben az elsőfokú bíróság ítéletében egyértelműen megjelölte, hogy 2009. július 10-től a **Helység4i** ingatlan értékesítésére tekintettel állapította meg a háztartási kisegítői többletköltséget alacsonyabb összegben. A háztartási kisegítői többletköltség a károsultnak a baleset folytán kiesett tevékenysége ellenértékének megtérítésére szolgál, és előadása szerint az I. rendű felperes a házkörüli-kerti munkák mellett a főzésben és porszívózásban vett részt a családon belüli munkamegosztás szerint. Mindezeket figyelembe véve az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a rész-teljesítéseinek elszámolását követően alperes által fizetendő háztartási kisegítő költség összegét, az Ítéletábra annak felemelésére nem látott okot.

A balesetet megelőzően az I. rendű felperes társas vállalkozásában víz-, gáz- és központi fűtőszerszereként dolgozott, és a szakértő szerint sérülései miatt ezt a munkakört a továbbiakban nem

képes betölteni. Az elsőfokú bíróság a 2005. évre vonatkozó jövedelemadó bevallása alapján helytállóan következtetett arra, hogy az I. rendű felperes a minimálbérnek megfelelő jövedelemmel rendelkezett, azt az álláspontját ugyanakkor az Ítéletábra már nem osztotta, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a felperes jövedelemvesztesége nem számítható ki. Az ugyanis teljes bizonyossággal megállapítható, hogy az I. rendű felperes baleset hiányában vállalkozását folytatta volna és jövedelme a mindenkori minimálbért elérte volna. Az I. rendű felperes keresetveszteségének számításakor a Ptk. 357. § (4) bekezdésére figyelemmel a mindenkori minimálbér összegéből kell kiindulni, ennél magasabb összegű jövedelem elérése teljes bizonyossággal nem állapítható meg. A felperes által előterjesztett jövedelemveszteség számítás azonban alapvetően téves volt, mert a vele azonos vagy hasonló munkát végző személyek jövedelmi adataiból indult ki, holott a Ptk. 357. § (3) bekezdésének szabálya csak abban az esetben alkalmazható, ha a járadékalap a korábbi jövedelmekből nem számítható ki. **A Ország1-ben** megszerzett jövedelmét pedig a járadékalap meghatározása során azért kellett figyelmen kívül hagyni, mert a munkaviszonya még próbaidő alatt megszűnt.

Az I. rendű felperes esetében a Ptk. 357. § (1) és (4) bekezdése alapján kellett a számítást elvégezni. Figyelemmel kellett lenni arra, hogy az érintett időszak egy részében a felperes táppénzben részesült, külföldi munkavégzésből keletkezett jövedelme, illetve az alperes teljesítéséből kára részben megtérült.

A minimálbér összege 2006. január 1-jétől havi 62.500 forint, 2007. január 1-jétől havi 65.500 forint, 2008. január 1-jétől havi 69.000 forint, 2009. január 1-jétől havi 71.500 forint, 2010. január 1-jétől havi 73.500 forint, 2011. január 1-jétől havi 78.000 forint, 2012. január 1-jétől havi 93.000 forint, 2013. január 1-jétől havi 98.000 forint, 2014. január 1-jétől havi 101.500 forint, 2015. január 1-jétől havi 105.000 forint, 2016. január 1-jétől havi 111.000 forint, 2017. január 1-jétől havi 127.500 forint, 2018. január 1-jétől havi 138.000 forint volt. Az I. rendű felperes - a Kormányhivatal 152. sorszám alatti igazolása szerint - 2006. július 28. és 2007. március 21. között nettó 283.550 forint, 2010. április 13. és november 23. között 305.105 forint, 2012. január 12. és április 15. között 149.920 forint táppénzben részesült. A 15/F/12. alatt rendelkezésre álló kifizetési utalványok szerint a táppénzből 34.652 forintot 2006 augusztusában, összesen 117.930 forintot az év hátralévő hónapjaiban, 130.968 forintot pedig 2007-ben folyósítottak.

A Ptk. 357. § (1) bekezdése, 356. § (2) bekezdése és az 1/2006. (V. 22.) PK véleményben kifejtettek alapján a keresetveszteség összegét úgy kellett kiszámolni, hogy a károsult baleset előtt elért, vagy a baleset elmaradása esetén bizonyosan elérhető bruttó jövedelmét csökkenteni kellett a társadalombiztosítási járulékokkal, majd az így kapott összegből le kellett vonni a károsult baleset után elért tényleges bruttó jövedelmének társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összegét, valamint a károsult részére folyósított társadalombiztosítási ellátások „bruttósított” - az ellátás mint nettó jövedelem alapján számított bruttó jövedelmet terhelő személyi jövedelemadóval megnövelt - összegét.

A társadalombiztosítási járulékok mértéke 2006. évben augusztus végéig 13,5 % volt, melyet ezt követően 16 %-ra emeltek fel. A személyi jövedelemadó a 2006-2009. években 18 % mértékű volt. Az I. rendű felperes 2006. augusztus hónapban 62.500 forint bruttó jövedelmet érhetett volna el, melynek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 54.063 forint volt. Az ebben a hónapban folyósított táppénz 34.652 forint volt, melynek bruttósított összege 43.758 forintot tett ki. A felperes keresetvesztesége ebben a hónapban $54.063 - 43.758 = 10.305$ forint volt, melyből a kármegosztásra figyelemmel 9.275 forintra tarthatott igényt. Az év hátralévő hónapjaiban (szeptember-december) az I. rendű felperes minimálbérből 250.000 forint jövedelemre tehetett

volna szert, míg a részére folyósított táppénz 117.930 forint összegű volt. A minimálbér tb járulékokkal csökkentett összege 210.000 forint, ezzel szemben a táppénz személyi jövedelemadóval terhelt összege 150.093 forint, a két összeg különbsége pedig 59.907 forint volt, melyből a kármegosztás folytán a felperest 53.916 forint illette meg.

A társadalombiztosítási járulékok mértéke 2007. évben 17% volt. Az I. rendű felperes minimálbérből elérhető jövedelme 786.000 forint, a kapott táppénz 130.968 forint, ehhez képest a minimálbér társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 652.380 forint, a bruttósított táppénz 167.236 forint összegű volt. A felperes jövedelemvesztése: 652.380 forint - 167.236 forint = 485.144 forint, amelynek 90%-a, 436.630 forint illette meg.

A társadalombiztosítási járulékok mértéke 2008-ban is 17% maradt. Ebben az évben a felperes nem kapott táppénzt. A minimálbérből elérhető jövedelme 828.000 forint lett volna, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 687.240 forint, melyből a kármegosztásra figyelemmel 618.516 forinttarthatott igényt.

A társadalombiztosítási járulékok mértéke 2009-ben szintén 17% volt. Az I. rendű felperes minimálbérből elérhető jövedelme 858.000 forint lett volna, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 712.140 forintot tett ki. Az elsőfokú bíróság előzetesen végrehajtható végzése alapján azonban az alperes igazoltan bruttó 60.000 forintot már megfizetett a felperesnek, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 49.800 forint volt. A felperes keresetvesztése 2009-ben ezért 640.926 forint (a 712.140 forint 90%-a) melyből 49.800 forint már megtérült, és további 591.126 forint térítendő.

Az előző évhez képest a társadalombiztosítási járulékok mértéke 2010-ben sem változott, a személyi jövedelemadó azonban 17%-ra módosult. A felperes minimálbérből 882.000 forint jövedelemre tehetett volna szert, melynek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 732.060 forint. Ebben az évben az alperes 150.000 forintot teljesített az elsőfokú bíróság végzése alapján, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 124.500 forint. A felperes 305.105 forint táppénzben is részesült, melynek az 1/2006. (V. 22.) PK vélemény szerint bruttósított összege 383.693 forint volt. Mindezeket figyelembe véve a felperes keresetvesztése ebben az évben: 732.060 forint - 383.693 forint = 348.367 forint, ennek 90%-a 313.530 forint. Az alperes által még fizetendő összeg: 313.530 forint - 124.500 forint = 189.030 forint.

2011-ben a társadalombiztosítási járulékok mértéke 17,5% volt. A felperes 2011-ben 936.000 forint bruttó jövedelmet érhetett volna el. Ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 772.200 forint volt. Ebben az időszakban a felperes társadalombiztosítási ellátásban nem részesült, az alperes részéről teljesítést nem történt, ezért a kármegosztásra figyelemmel a felperes 694.980 forinttarthatott igényt.

2012-ben a társadalombiztosítási járulékok mértéke 18,5%, a személyi jövedelemadó 16% volt. Az I. rendű felperes minimálbérből 1.116.000 forint jövedelmet érhetett volna el. Ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 909.540 forint volt. Ebben az évben a felperes 149.920 forint táppénzben részesült, melynek „bruttósított” összege 186.542 forint volt. A **Ország1-ben** végzett munkából pedig 3.795 CHF, átszámítva 910.345 forint jövedelme is származott. Tekintettel arra, hogy a ténylegesen elért jövedelme az elérhető jövedelmének összegét meghaladta, ebben az évben a felperesnek jövedelemkiesésből álló kára nem keletkezett.

2013-ban a társadalombiztosítási járulékok mértéke 18,5% volt. Az I. rendű felperes minimálbérből összesen 1.176.000 forint bruttó jövedelmet érhetett volna el. Ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 958.440 forint volt, amelyből a kármegosztásra figyelemmel 862.596 forintra tarthatott igényt.

2014-ben a társadalombiztosítási járulékok mértéke nem változott. A felperes minimálbérből elérhető jövedelme 1.218.000 forint lett volna, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 992.670 forint volt, melyből a kármegosztás folytán a felperest 893.403 forint illette.

2015-ben a társadalombiztosítási járulékok mértéke változatlanul 18,5% volt. Az I. rendű felperes minimálbérből elérhető jövedelme 1.260.000 forint lett volna, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 1.026.900 forint volt, melyből a kármegosztás folytán a felperest 924.210 forint illette.

2016-ban a társadalombiztosítási járulékok mértéke továbbra is 18,5% volt. A felperes minimálbérből elérhető jövedelme 1.332.000 forint lett volna, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 1.085.580 forint volt, melyből az alperes 977.022 forintot volt köteles megfizetni.

A társadalombiztosítási járulékok mértéke 2017-ben és 2018-ban sem változott. 2017-ben az I. rendű felperes minimálbérből elérhető jövedelme 1.530.000 forint lett volna, ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 1.246.950 forint volt, melyből a kármegosztás folytán a felperest 1.122.255 forint illette meg.

2018-ban a minimálbér 138.000 forint összegű volt, abból az I. rendű felperesnek április hónap végéig 552.000 forint jövedelme származhatott volna. Ennek társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege 449.880 forint, melyből a kármegosztás következtében a felperest 404.892 forint illette meg.

A fentiek szerint az I. rendű felperesnek 2018. április 30-ig 7.777.851 forint (9.275 forint + 53.916 forint + 436.630 forint + 618.516 forint + 591.126 forint + 189.030 forint + 694.980 forint + 862.596 forint + 893.403 forint + 924.210 forint + 977.022 forint + 1.122.255 forint + 404.892 forint) keresetvesztése keletkezett, amely után a felperes - az utolsó tárgyaláson tett nyilatkozata szerint késedelmi kamatot nem érvényesített. Igényt tarthatott ugyanakkor a jövőre nézve is 101.223 forint jövedelempótló járadék megfizetésére. Ennek összegét az előzőekben kifejtettekkel azonosan az Ítélet tábla a 2018. évi minimálbér társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összegének 90%-ban állapította meg. A járadék fizetésére az alperest véghatáridő nélkül kötelezte, figyelemmel arra, hogy a Pp. 217. § (7) bekezdése szerint le nem járt szolgáltatásokra vonatkozó marasztalás esetében [Pp. 122. § (2) bekezdése] a teljesítés napjául csupán a lejárati napját kellett meghatározni, ami azzal a nappal azonos, amikor a járadék minden hónapban esedékessé válik. Amennyiben a járadék alapjául szolgáló tények oly módon változnak, hogy azok a járadék mennyiségére vagy időtartamára kihatnak, az alperes a Pp. 230. § (1) bekezdése alapján keresetet indíthat a szolgáltatás mennyiségének vagy időtartamának megváltoztatása iránt.

A balesettel összefüggésben az I. rendű felperesnek a Ptk. 75. § (1) bekezdése és 76. §-a által védett testi épséghez és egészséghez fűződő személyiségi joga sérült, és ennek következtében életminősége romlott. A Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja, és 355. § (1) és (4) bekezdése alapján ezért olyan mértékű pénzbeli kártérítésre tarthatott igényt, amely alkalmas az elszenvedett testi-lelki sérelmei kiegyensúlyozására.

Az elsőfokú bíróság helytállóan tárta fel azokat körülményeket, amelyek a felperes életminőségének a romlását eredményezték, és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján helyesen határozta meg az elszenvedett sérelmek kiegyensúlyozására alkalmas nem vagyoni kártérítés mértékét is. Az Ítélet tábla kiemeli, hogy a felperes az alsó és felső végtagjaira egyaránt kiterjedő sérüléseket szenvedett. Hosszú ideig visszatérően kórházi kezelésekre szorult, számos alkalommal műtötték, gyógykezelése, rehabilitációja évekkal a baleset után zárult. A balesetben elszenvedett sérüléseivel összefüggésben pszichés állapota romlott. A baleset előtti életvitelét tovább folytatni, korábbi munkáját ellátni nem tudta, egzisztenciája megrendült.

A nem vagyoni kártérítés szempontjából nem önmagában a baleseti egészségkárosodás százalékos mértékének, hanem az elszenvedett sérülések károsult életminőségére gyakorolt hatásának van jelentősége. Az alperes csatlakozó fellebbezése szerinti 4.000.000 forint az I. rendű felperes sérüléseivel járó összetettebb és súlyosabb hátrányok kompenzálására az Ítélet tábla álláspontja szerint nem alkalmas. Az elsőfokú bíróság ugyan ítéletében külön valóban nem jelezte, hogy a nem vagyoni kártérítés összegének megállapítása során értékelte a felperes közrehatását, azonban a kárkori élet- és értékviszonyokhoz képest a megállapított nem vagyoni kártérítés a közrehatása értékelése esetén sem volt eltúlzott. Ezért az Ítélet tábla annak leszállítására nem látott indokot.

Az I. rendű felperes az elsőfokú ítéletben megállapítottakon túl, további, illetve súlyosabb sérülések balesettel okozati összefüggésben való bekövetkezését bizonyítani nem tudta. A bíróságnak a személyiség hátrányos megváltozását jelentő egyedi körülmények mérlegelése alapján a belátása szerint kell a nem vagyoni kártérítés összegét meghatároznia. Ennek során a józanságának, személyes elkötelezettségének és mértéktartásának van meghatározó szerepe [34/1992. (VI. 1.) AB határozat]. Nem mellőzhető azonban a kár bekövetkezésekor fennállt értékviszonyok, valamint az ítélezési gyakorlat hasonló károk tekintetében hozott döntéseinek az értékelése sem. Ezeket figyelembe véve pedig az Ítélet tábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által megállapított nem vagyoni kártérítés megfelelően kompenzálta a felperes bizonyítottan elszenvedett sérelmeit, ezért annak felemelésére sem volt lehetőség.

A II-IV. rendű felperesek az I. rendű felperes sérülései folytán életminőségükben bekövetkezett hátrányokra figyelemmel kérték nem vagyoni káruk megtérítését. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek keresete részben sem volt teljesíthető amiatt, hogy a kirendelt elmeorvos szakértő esetükben a balesettel összefüggő maradandó pszichiátriai megbetegedést nem mutatott ki. Az Ítélet tábla az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával nem értett egyet.

A II-IV. rendű felperesek nem vagyoni kárigényének elbírálása során abból kellett kiindulni, hogy a káresemény időpontjában az Alkotmány 15. §-a kimondta, hogy a család intézménye alkotmányos védelem alatt állt. A bírói gyakorlat ebből az alkotmányos alapjogból az ép és egészséges családban éléshez való alanyi jogosultság személyhez fűződő jogát vezette le. Ennek a személyhez fűződő jognak a sérelmét nem csak a károsulttal családi kapcsolatban álló személy elvesztése, hanem súlyos sérülése esetén is megállapíthatónak látta, ha a káresemény folytán a család integritása sérelmet szenved, a család funkcióit nem képes vagy nem megfelelően képes ellátni, vagy sérül a hozzátartozók azon joga, hogy a családon belüli szerepüknek megfelelően teljes családban élhessenek.

A lefolytatott bizonyítás alapján megállapítható volt, hogy a balesetet követően az I-II. rendű felperesek családon belüli szerepe megváltozott, és ennek következtében a többi családtag élete is hátrányosan változott. Csökkent fizikai terhelhetősége miatt a korábban az I. rendű felperes által

ellátott „férfiúi teendők” a II. rendű felperesre hárultak. A II. rendű felperes gondozta, kezelésekre szállította az I. rendű felperest. Az I. rendű felperes türelmetlenebbé, ingerlékenyebbé vált, ami a gyerekekkel való viszonyára és a kettejük kapcsolatára is rányomta a bélyegét, házasesetük ritkábbá vált. A baleset idején kilenc éves III. rendű felperes kevesebb figyelmet, törődést kapott édesapjától, eltávolodtak egymástól. A IV. rendű felperes elköltözésében pedig nyilvánvalóan szerepet játszottak az édesapjával felmerült konfliktusai is. A családfenntartó I. rendű felperes munkájának elvesztése folytán egzisztenciális nehézségeik keletkeztek, a közös családi programok megszűntek.

Az Ítélet tábla álláspontja szerint ezekből a körülményekből az következett, hogy a családot korábban összetartó I. rendű felperes apai-házastársi funkciói olyan mértékben kiesett a baleset következményeként, hogy az már a II-IV. rendű felperesek életminőségét is rontotta. Hátrányaik pedig olyan súlyúak voltak, ami indokoltá tette pénzbeli eszközökkel való kompenzálásukat. Ennek mértékét az Ítélet tábla a II-IV. rendű felperesek személyét ért sérelem súlyosságát értékelve a káresemény idején fennállt ár- és értékviszonyok alapján a II. rendű felperes javára 1.500.000 forintban, a III. rendű felperes javára 1.000.000 forintban, a IV. rendű felperes javára pedig 500.000 forintban állapította meg.

Az I. rendű felperes költségpótló járadék-igényei közül a gyógytornász és a 10.000 forintot meghaladó háztartási kisegítői többletköltség iránti kereset a vagyoni károk azonos tételeinél kifejtettekkel egyező okból nem volt megalapozott. A szakértő szerint a felperes baleseti eredetű állapota folytán gyógyszeres kezelésre jelenleg már nem szorul, és tömegközlekedés igénybe vételében sem akadályozott, ezért az elsőfokú bíróság helyesen döntött a felperes gyógyszer-, illetve közlekedési többletköltség járadékra vonatkozó keresetének elutasításáról is.

A felperesek nem voltak a Pp. 51. § a) pontja szerinti pertársak, ezért esetükben a pernyertesség-pervesztesség arányát külön-külön kellett meghatározni a perköltség viselése szempontjából. A lejárt járadékok összege a perérték meghatározása során figyelmen kívül maradt, ellenben az alperes per folyamán történt teljesítéseit számításba kellett venni. Mindezekre tekintettel és az alperes marasztalásának felemelése folytán az I. rendű felperes pervesztessége 72%-ra csökkent, ami indokolta az alperes javára megállapított elsőfokú perköltség összegének leszállítását. A II-IV. rendű felpereseket az Ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján mentesítette az alperes javára perköltség fizetésének kötelezettsége alól. Az alperesnek nem volt olyan kedvezménye a perben, ami alapján a feljegyzett illeték és az állam által előlegezett szakértői díj viselése alól mentesülhetett volna, ezért az Ítélet tábla a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján pervesztessége arányában ezek megfizetésére kötelezte.

A fentiekben kifejtetteknek megfelelően az Ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

Az I. rendű felperes túlnyomó részben pervesztes, míg a II-IV. rendű felperesek részben pernyertesek lettek. Az Ítélet tábla ezért a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az I. rendű felperest az alperes javára, az alperest pedig a II. rendű felperes javára kötelezte áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség fizetésére. A pernyertességük-pervesztességük alperesével azonos arányára tekintettel a Pp. 81. § (1) bekezdésének utolsó fordulata alapján úgy rendelkezett, hogy a III-IV. rendű felperesek másodfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

A feljegyzett fellebbezési és csatlakozó fellebbezési illeték viselése felől az Ítélet tábla az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazott 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1)-(2) bekezdése és 14. §-a alapján határozott.

Budapest, 2018. május 8.

Világhyⁿé dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

dr. Csóka István s. k.
s. k.
előadó bíró

dr. Lente Sándor
bíró